1850. Nº. 140

LEYDSCHE COURANT.

De Courant wordt Maandag, Woensdag en Vrijdag uitgegeven. Die van Maandag komt uit Zaturdag Avond.

MAANDAG, 18 NOVEMBER.

De Prijs der Courant is f 12 in het jaar; afzonderlijke nommers worden tegen 10 Centen afgegeven.

BINNENLANDSCHE BERIGTEN.

LEYDEN, 16 November.

— Op de mededeeling in de *Prov. Gron. Cour.*, dat het cellulaire gevangenisstelsel in dit Rijk noch ingevoerd noch toegepast zou worden, als in strijd met de wetgeving, antwoordt het *Weekblad van 't Regt:* Dat het cellulaire stelsel in het door de Wetgeving goedgekeurde eerste boek van het nieuwe wetboek van strafregt is aangenomen, en dat de toepassing en uitvoering van dat stelsel afhangt van eene later aan te nemen wet. Na de goedkeuring van dat eerste boek, is te Amsterdam eene nieuwe gevangenis gebouwd, die naar het cellulaire stelsel is ingerigt. Die gevangenis is dit jaar in gebruik gesteld. Alleen de preventive gevangenen worden in cellen geplaatst en cellulair behandeld. De veroordeelden brengen alleen den nacht in hunne cellen door. Het is alzoo onjuist te beweren, dat het eenzaam opsluiten van gevangenen hier ingevoerd is, en even onjuist, dat het noch ingevoerd noch toegepast zal worden. Alles hangt af van de door de Wetgeving te beramen maatregelen.

— Z. Exc. de Minister van Justitie heeft de collegiën van administratie over de Huizen van Arrest te Sneek, Almelo en Winschoten doen aanschrijven, om de reeds sedert eenigen tijd in die huizen toegepaste afzonderlijke opsluiting van veroordeelde gevangenen, niet meer te doen plaats hebben, in afwachting dat eene transitoire wet, deze aangelegenheid betreffende, zal zijn tot stand gebragt, tenzij de gevangenen zelven eene afzonderlijke opsluiting mogten verlangen, hetgeen zij dan bij request kunnen vragen. De Minister heeft aanleiding tot deze aanschrijving gevonden in de gewigtige bedenkingen, welke bij de onlangs aangevangen indienststelling van het cellulair ingerigte Huis van Arrest en Justitie te Amsterdam zijn gerezen met opzigt tot de bevoegdheid, om de naar het bestaande Wetboek van Strafregt uitgesproken straffen op eene andere wijze uit te voeren dan in het stelsel van het regt ligt opgesloten. Z. Exc. moet erkennen, hoe nuttig en doelmatig de afzondering van misdadigers ook moge worden geacht, dat die thans op geene wettige gronden kan worden verdedigd, terwijl Z. Exc. zelfs den schijn van onwettigheid ten deze wil vermijden.

— De Heer Mr. J. L. de Bruyn Kops, zoo gunstig ten opzigte zijner Staatshuishoudkundige studien bekend, door zijn onlangs over die wetenschap uitgegeven handboek, hetwelk na weinige weken een tweeden druk beleefde, heeft in het *Handelsbl.* van den 15den dezer een stuk over het Armwezen geplaatst, waaruit wij om de algemeene belangstelling in dit onderwerp van zoo hooge aangelegenheid, de vrijheid nemen hier een uittreksel te geven.

»Weldra" zegt de geachte Schrijver »zal het Ministerie een armenwet voordragen, die met groote belangstelling wordt te gemoet gezien, te meer bij het verschil der meeningen over deze zaak.

»De een toch wil uitsluitend den Staat met de armenverzorging belasten; de ander wil alles aan de bijzondere liefdadigheid overlaten, en beide meeningen worden met groote bekwaamheid verdedigd; terwijl tusschen deze twee tegenovergestelde gevoelens met niet minder ingenomenheid, vele stelsels worden voorgedragen.

De Staathuishoudkunde stelt vast, dat er slechts een langzaam maar onfeilbaar geneesmiddel is, namelijk de zedelijke en verstandelijke verbetering des volks, door uitbreiding van onderwijs. Hierin stemmen alle Staathuishoudkundigen overeen. Den arme ontbreekt het noodige, dit moet voortgebragt worden, dus is meerdere voortbrenging eene vereischte. Dat verdeeling der rijkdommen niet zou baten, is duidelijk genoeg, ieders hoogst gering aandeel zou terstond in 't niet verzinken en de verdwijning van alle kapitaal het menschdom in de diepste barbaarschheid doen terugzinken. Er moet dus vermeerdering van het voortbrengingsvermogen worden bewerkt, en hiertoe wordt arbeid en kapitaal vereischt; tot het eerste heeft men zijn ligchaamskrachten, maar daarbij is eenige kapitaal noodig ter aanschaffing van grondstoffen en werktuigen.

»Maar toeneming van kapitaal is ondenkbaar zonder vlijt of verstandig overleg; dit ontbreekt bij velen en kan alleen worden opgewekt door zedelijke verbetering.

»Maar nu zijn er velen die geen werk kunnen bekomen en niets hebben om te sparen. Dit is een gevolg der verkeerde rigting der maatschappij, die eerst door slavernij, later door opeenstapeling van geestelijke goederen, door heerschzuchtigen adel, door onbeperkte alleenheersching, de arbeid der groote menigte dienstbaar maakte aan de genietingen van weinigen. Later hebben ongelijke belastingen en verbodswetten gestrekt om honderden te verrijken ten koste van duizenden, die daardoor verhinderd werden te werken en te sparen; die bevolking nam toe en kan nu niet meer in hare behoeften voorzien.

»Dus moeten alle hinderpalen ter voortbrenging weggeruimd, opdat ieder vrij zij, om zonder eens anders schade door zijn arbeid in zijn onderhoud te voorzien, maar met de wegruiming dier hinderpalen, moeten tevens onkunde, ongodsdienstigheid, gebrek aan overleg, onmatigheid, bijgeloof, door opvoeding en onderwijs worden tegengegaan.

Beide, en de wegruiming dier hinderpalen en de volksverbetering door opvoeding en onderwijs, kunnen uit den aard der zaak slechts langzaam voortgaan. Eeuwen toch zijn er verloopen, waarin men, in het duister voorttastende, de gelijkmatige voortbrenging verstoorde, en slechts sedert eenige jaren ziet men dit in en erkent de duizende banden waarin hebzucht en onkunde haar kluisterden.

»De gevolgen dier verkeerdheden zijn niet in eens op te heffen; maar zoo komt men toch tot eenen tijd van overgang en omtrent deze kan de armenwet alleen betrekking hebben.

Men verwachte dus niet te veel van haar. Zij kan geen middel zijn tot genezing der armoede. Zij regelt alleen de handelwijze omtrent de armen; de genezing ligt in het zamenstel van alle wetten en bij de vereenigde pogingen van alle ingezetenen.

— De *Prov. Gron. Cour.* berigt, dat aan de Akademie te Groningen 243 studenten zijn, en bovendien 22 chirurgijns en apothekers leerlingen, die de Akademische lessen bijwonen.

— Te Hoogeveen woont zekere G. H. Prins, 80 jaren oud, hij is met zijne vrouw reeds 56 jaren gehuwd, zij hebben 10 kinderen in leven, allen getrouwd; deze hebben 50 kinderen, van welke 6 gehuwd zijn, die te zamen reeds 15 kinderen hebben, van welke één ook reeds gehuwd en een kind heeft. Die man is dus het hoofd en de stamvader van 76 personen, allen in leven. Prins heeft dezen zomer in 2 dagen nog 9 akkers boekweit gemaaid.

— Negende vervolg uit het Verslag, gedaan door de Gedeputeerde Staten aan de Staten der Provincie Zuidholland. (Zie Nº. 139).

Fabrieken en Trafieken. De Leydsche lakenfabrieken hebben geene bijzonder drukke werkzaamheden gehad; echter werden de vooruitzigten voor dit jaar als niet ongunstiger beschouwd. De goede hoedanigheid der voortbrengselen van deze en van vele andere fabrieken, is, onder anderen, gebleken, bij de tentoonstelling in 1849 te Delft gehouden, van welke aan het slot van dit onderdeel van ons verslag, nader zal worden melding gemaakt.

De achteruitgang der grijsfabrieken te Leyden sedert 1846, is in 1849 zeer toegenomen, hetgeen vooral is toe te schrijven aan de overvoering van dat fabriekaat in China, alwaar hetzelve tot zoodanige lage prijzen wordt verkocht, dat de verzendingen van hier niet kunnen geschieden dan met verlies. De deken-fabrieken hebben druk voortgewerkt, daar dit fabriekaat zeer gezocht blijft. Voor buitenlandsche orders is echter in het afgeloopen jaar niets gevraagd. In de duffel- en baai-fabrieken is eenige vooruitgang bespeurd. De saai-fabrieken, onder welke men ook het vervaardigen van zoogenaamde Long-Els kan rangschikken, blijven, wat het eerste fabriekaat betreft, voor land- en zeemagt, en wat het laatste aangaat, voor de behoefte in China een matig vertier ondervinden.

De katoen-fabriek te Leyden zet hare werkzaamheden geregeld voort; terwijl de fabriekanten niets onbeproefd laten, om de concurrentie in dat artikel met de buitenlandsche fabrieken te kunnen volhouden.

De overige fabrieken te Leyden, als die van wollen en saijetten garens, van zeemleder en lijm, en van behangsel papier, hebben over het algemeen in het afgeloopen jaar niet onvoordeelig gewerkt.

Sedert eenigen tijd is te Leyden eene fabriek van gedrukt of geperst maroquinen leder gevestigd, welke tak van nijverheid met het beste gevolg wordt uitgeoefend. Bij de grofsmederij te dier stede waren aanzienlijke orders voor de werkzaamheden van dit jaar voorhanden.

De toestand der ijzergieterij te Schiedam is insgelijks eenigzins verbeterd. De aldaar bestaande 165 korenwijnstokerijen zijn het gansche afgeloopen jaar door en de meeste zelfs zeer druk werkzaam geweest. De uitvoer van gelis-

tilleerd naar buiten 's lands is zeer aanzienlijk geweest en heeft die van het vorige jaar overtroffen.

De suikerraffinaderijen hebben in het afgeloopen jaar niet onvoordeelig gewerkt. De uitvoer van geraffineerde suiker uit Rotterdam, die in 1847 drie millioen en in 1848 vier en een half millioen Ned. ℔ bedroeg, was in 1849 circa zeven millioen Ned. ℔.

De tabaksfabrieken zijn kwijnende gebleven, doch de toenemende fabricatie van cigaren vergoedt dezen achteruitgang voor de arbeidende klasse ruimschoots.

In den toestand der bierbrouwerijen is geen vooruitgang waargenomen. Het heerschen der Cholera heeft in 1849 het gebruik van bier en azijn zeer beperkt.

De loodwitmakerijen te Rotterdam worden door de hooge inkomende regten van alle vreemde markten uitgesloten, en kunnen derhalve slechts voor binnenlandsche consumtie werken. De fabriek van loodwit en goudglit te Schiedam heeft in 1849 meerder debiet dan in 1848 gehad, maar de aardappelenmeel-fabriek aldaar, heeft een groot gedeelte van het jaar moeten stil staan.

De zeepziederijen te Dordrecht blijven in eenen kwijnenden toestand. Het debiet vermindert nog dagelijks door het gebruik van surrogaten, waardoor zoowel de zeepziederijen als de schatkist worden benadeeld.

De pijpenfabrieken te Gouda verkeeren in eenen kwijnenden toestand daar de verzendingen naar buiten 's lands jaarlijks verminderen. Daarentegen hebben eenige andere fabrieken te Gouda, als leerlooijerijen, tras- en verfmolens, en likeurstokerijen, alsmede de bestaande olieslagerij niet ongunstig gewerkt, en heeft de menigvuldige scheepvaart aan de zeil- en scheepmakerijen vele werkzaamheden gegeven.

De toestand der scheepstimmerwerven kan, over het algemeen gunstig worden genoemd. De groote werf te Schiedam verkeerde ook in 1849 in eenen bloeijenden staat. Te Rotterdam en op andere werven aan de Maas zijn onderscheidene schepen van stapel geloopen.

De uitgebreide en belangrijke fabriek der Nederlandsche stoomboot-maatschappij te Feijenoord, heeft ook in 1849 veel geleden ten gevolge der tijdsomstandigheden, zoodat het personeel eene aanzienlijke vermindering heeft moeten ondergaan, tot dat eenige belangrijke bestellingen voor het departement van Kolonien en voor de Marine de maatschappij in staat stelden, dat personeel in November weder op 550 te brengen.

Over het algemeen is de toestand der te Delft bestaande 91 fabrieken, van onderscheiden aard, waaronder de aardewerks-fabrieken, branderijen en looijerijen een voorname plaats bekleeden, tamelijk voldoende.

De tentoonstelling van voortbrengselen van inlandsche nijverheid voor de provincien Zuid- en Noordholland, in Julij 1849 te Delft gehouden, heeft de verwachting verre overtroffen. De toevloed van bezoekers is zoo groot geweest, dat de kosten dezer onderneming nagenoeg uit de entrée gelden zijn kunnen gedekt worden; weshalve van de som van *f* 3000, blijkens ons verslag van 1848, uit de provinciale fondsen toegestaan, ongeveer *f* 1800 in de provinciale kas zal terugkomen. (*Vervolg hierna.*)

'S GRAVENHAGE, 16 November.

Z. M. is naar het Loo vertrokken en zal er tot het einde der maand blijven.

Provinciale Staten van Zuidholland.

Zitting van Donderdag 14 *November.*

In deze zitting is een schriftelijk voorstel ter tafel gebragt, van vier leden, zijnde de Heeren Höynck van Papendrecht, Hein, de Rouville en van Dorsser, die tegen het voorgedragen reglement van orde voor de vergadering bezwaren hebben en verzoeken, dat die aan de Commissie zullen worden onderworpen, en daar zij meenen dat die uit den weg zou kunnen worden geruimd, als 1°. de vergadering in zes afdeelingen wordt geplitst, terwijl in elke dier afdeelingen een lid van het collegie van Gedeputeerde Staten zou zitting hebben; 2°. de vergadering bij elke zaak, die ter tafel mogt komen, zal besluiten, of zij commissoriaal gemaakt of in de afdeelingen behandeld zal worden, 3°. het algemeen verslag der afdeelingen, evenzeer als het rapport der Commissie, zal worden medegedeeld aan de Gedeputeerde Staten of aan de Commissie, ten einde het voorstel te wijzigen of te veranderen, of, daartoe termen zijnde, het onveranderd te laten, en 4°. als bij het reglement van orde tevens de wijze van behandeling der amendementen wierd vastgesteld. Zij stellen derhalve voor, dat er bij de behandeling van het reglement van orde vóór alles zou worden beslist, of die 4 punten in het reglement zullen worden opgenomen, en zoo ja, het ontwerp van reglement terug te zenden aan de Commissie, om het in dien geest te wijzigen.

Op voorstel van den Voorzitter, wordt besloten dat voorstel te zenden aan de Commissie die belast is geweest met het opstellen van het reglement van orde, ten einde deze haar gevoelen daarover zal kunnen mededeelen.

De gisteren afgebroken beraadslagingen over het reglement nopens de begraafplaatsen enz. in de provincie Zuidholland worden voortgezet en ten einde gebragt.

Hierna wordt overgegaan tot het uitbrengen van het rapport der Commissie over de missive van Z. Exc. den Minister van Binnenl. Zaken, houdende aanmerkingen op sommige posten der provinciale begrooting. Na eenige woordenwisseling daarover, wordt het advies der Commissie omtrent de onderscheiden bedenkingen aangenomen, en de Gedeputeerde Staten uitgenoodigd den Minister bekend te maken met de redenen van het genomen besluit der vergadering.

Zitting van Vrijdag 15 *November.*

In deze zitting is ingekomen een voorstel van den Heer Geraerds Thesingh, om in het reglement van orde voor de vergadering der Provinciale Staten de bepaling op te nemen dat de werkzaamheden met een gebed zullen worden aangevangen, hetgeen bij het aangeboden ontwerp is weggelaten.

Daarna is beraadslaagd over de instructie voor de Gedeputeerde Staten, welke is aangenomen.

De zitting is verdaagd tot Woensdag, ten 11 ure.

ROTTERDAM, 15 November.

Gisteren avond had in de kerk der Remonstrantsch Gereformeerde gemeente alhier, eene eenvoudige en aandoenlijke plegtigheid plaats. Mejufvrouw L. M. M. van Medenbach Wakker, van Warnsveld, bij Zutphen, door de Vrouwen-Vereeniging ter bevordering der Evangelisatie van China te Rotterdam in staat gesteld om als zendelinge derwaarts te vertrekken, ontving een openlijk afscheid. Ds. P. van den Goot Pz., Leeraar der Doopsgezinden te dezer stede, door de genoemde Vereeniging daartoe uitgenoodigd, sprak, nadat Gez. 43 der Hervormden vs. 1 en 6 aangeheven was, eerst over de zending naar China, door eene vereeniging van Europesche krachten, volgens het verlangen van den ijverigen Gützlaff, en rigtte vervolgens een woord van ernst, zelfbeproeving, liefde en bemoediging tot de vertrekkende, die, na het zingen van Gez. 99 vs. 4, plegtig in den gebede Gode werd aanbevolen. Met het zingen van Gez. 96 werd deze plegtigheid besloten.

AMSTERDAM, 14 November.

Voor eenige dagen heeft de Tweede Kamer der Staten-Generaal aan Z. Exc. den Minister van Financien verzonden een tweetal adressen, bij de Kamer ingekomen van verscheidene fabrijkanten in gouden artikelen, uit deze hoofdstad, houdende verzoek om verbetering der wetgeving op den waarborg, en bepaaldelijk onverwijlde afschaffing der wetsbepalingen, die door eene zonderlinge mistasting des wetgevers, een monopolie ten behoeve des buitenlandschen fabriekants en ten nadeele van den inlander hebben geschapen. — Thans is ook door fabriekanten en werklieden in zilveren artikelen hier ter stede een dergelijk adres aan de Kamer ingediend. Ook deze adressanten vragen in de eerste plaats, spoedige opheffing der wetsbepaling, die een privilegie verleent aan de vreemde nijverheid ten koste der vaderlandsche. — Wij hopen dat ook dit adres bij de Kamer die belangstelling moge vinden, waardoor eene inderdaad hoog noodige spoedige voorziening ten deze van het departement van Finantiën nader dringend moge worden uitgelokt. (*Amst. C.*)

— Te Willemsoord zullen den 19den dezer verkocht worden, de voor de dienst der Marine onbruikbaar geworden fregatten der 2de klasse, Jason en de Zaan.

— Volgens het *Tijdschrift van Nederlandsch Indië* is te Passaroean eene school, bestemd voor de opvoeding van Zonen van Javaansche ambtenaren, plegtig ingewijd. De Resident Varkevisser heeft die school tot stand gebragt, die bij de Javaansche hoofden veel belangstelling ondervindt en reeds 87 leerlingen telt. De Heer Palmer van den Broek bereidt zich thans aan de Academie te Delft voor, ten einde weldra naar Java te vertrekken, en daar aan het hoofd geplaatst te worden van eene normaalschool van Javaansche Onderwijzers.

UTRECHT, 13 November.

Heden werd alhier, in de kerk der R. C. Oud-Bisschoppelijke Klerezy, in den Hoek, door den Hoog-Eerw. Heer J. van Santen, Aartsbisschop van Utrecht, bijgestaan door den Hoog-Eerw. Heer H. J. van Buul, Bisschop van Haarlem, en eene aanzienlijke Priesterschaar, uit de beide Bisdommen, op eene plegtige wijze herdacht aan de vijf-en-twintigjarige bediening van de Bisschoppelijke waardigheid. De plegtigheid werd bijzonderlijk opgeluisterd door eene treffende feestrede, door den Bisschop van Haarlem over Js. XXV: 4, alsmede door eenen wel-uitgevoerden zang. Den avond van het feest werd Z. H. Eerw. op de alleraangenaamste wijze verrast door een aanzienlijk aantal leden van de Mannen-Zangvereeniging alhier, die door treffende zangen hunne belangstelling toonden in het geluk, den eerbiedwaardigen grijsaard te beurt gevallen. Lang moge deze feestviering tot een aangename herinnering strekken aan Z. H. Eerw., zoowel als aan de velen, die deze feestviering hebben bijgewoond.

'S HERTOGENBOSCH, 12 November.

Al de werken van den Dichter Bilderdijk en diens gade, met eenige losse dichtstukjes en manuscript, zijn gisteren avond alhier ter boekverkooping van de Heeren Gebr. Muller verkocht geworden voor de aanzienlijke som van *f* 430, waarvan Jhr. de Jonge van Ellemeet, te Oost-Kapelle, eigenaar is geworden.

BUITENLANDSCHE BERIGTEN.

ENGELAND.

LONDEN, 13 November.

De *Edinburgh-Current* meldt dat de bekende Pauselijke Bull tot Schotland is uitgestrekt, en dit land door den Paus in 7 dioecesen is verdeeld.

— De leden der Balie, 500 in getal, onder welke 40 Regtsgeleerden der Kroon, hebben aan H. M. een adres ingediend tegen de jongste bepalingen van den Paus.

— Men zegt dat reeds zes Generaal-Majoors het aanbod van de hand gewezen hebben om den Majoor Stavel, als Bevelhebber der Engelsche troepen te Hong-Kong in China te gaan vervangen.

— In Ierland waren in 1831 slechts 789 scholen met 107,042 leerlingen, thans 4,321 scholen met ruim 500,000 leerlingen.

FRANKRIJK.

PARIJS, 14 November.

De Wetgevende Kamer heeft in hare zitting van den 13den een crediet van 400,000 fr. verleend aan den Minister van Binnenl. Zaken, voor de instellingen van weldadigheid.

— De boodschap van den President aan de Kamer heeft overal een bijzonder goeden indruk gemaakt.

— De Commissie der Kamer in wier handen de aanvraag gesteld was, om den Heer Chavoix geregtelijk te vervolgen, heeft de magtiging daartoe geweigerd.

Het lid Tinguy heeft het voorstel tot nieuwe wijzigingen in de kieswet, weder ingetrokken.

— De trein van Nevers naar Orleans is in den nacht van den 10den uit het spoor geraakt. Dit ongeluk is veroorzaakt door eene kudde ossen, welke door de vetweijers des nachts in de weiden worden gelaten; maar als het weder vochtig is, zoeken deze dieren drooge gronden, om zich neder te leggen. De nacht was niet alleen vochtig, maar ook zeer donker, en eene geheele kudde ossen was tot op de speren gaan liggen. De machinist kon hen onmogelijk van verre zien; de trein kwam dus pijlsnel aan; de locomotief overreed en verpletterde acht ossen; de beenderen en ingewanden der dieren verstrengelden in de wielen, en deden de trekmachine, den waterwagen en twee bagagiewagens het onderste boven tuimelen. De andere wagens kregen een schok, maar bleven op de baan; geen der reizigers werd gekwetst. Door een zonderling geluk zijn de machinist, de stoker en de treinwachter er met of zonder ligte kneuzingen afgekomen. De overige ossen zijn vol schrik opgestaan, herwaarts en derwaarts gevlogen, sommigen tot Nevers toe. De plaats waar het onheil gebeurd is, geleek een slagthuis: de acht ossen waren letterlijk in stukken gehakt, de locomotief en de waterwagen lagen met de wielen omhoog, en alles leverde het tooneel van de uiterste verwarring op.

SARDINIE.

TURYN, 9 November.

De Kamer van Afgevaardigden heeft met 101 tegen 5 stemmen eene wet aangenomen, waarbij het aan belijders van andere dan de R. K. Godsdienst veroorloofd wordt, den Doctoralen graad te verkrijgen.

PRUISSEN.

BERLIJN, 14 November.

Het Berlijnsche ministeriele blad, *die Deutsche Reform*, behelst in zijn nommer van den 12den dezer het volgende artikel:

»De beraadslagingen van het Staats-Ministerie over de gewigtigste politieke vraagstukken volgen elkander op in dagelijksche zittingen, die soms twee malen plaats hebben. Laatstelijk hadden zij betrekking tot de reeds vermelde Oostenrijksche depêche, welke sedert door nadere berigten van onzen Gezant te Weenen en door andere diplomatieke mededeelingen is aangevuld. Wij kunnen ons omtrent den inhoud daarvan niet nader uitlaten, maar wij gelooven het vertrouwen te mogen uitspreken, dat onze regering in de zware offers, die zij aan het Pruissische volk door de bevolen groote magtsontwikkeling heeft opgelegd, niet alleen eene meer gebiedende verpligting, maar ook eene grootere zekerheid ziet, dat aan de Pruissische monarchie bij de spoedige vaststelling der grondslagen van de toekomstige regeling der Duitsche aangelegenheden, die stelling gewaarborgd worde, welke haar toekomt. Wat het Pruissische volk verlangt, en waarvoor het de gevergde offers gaarne brengt, dat is het eindelijke herstel van een definitiven en aan de behoeften der Duitsche natie voldoenden regtstoestand in Duitschland; het wil dat echter niet tot elken prijs, maar het wil eenen toestand, overeenstemmende met de eer, de magt en de belangen van Pruissen. Dit weet de regering, en zoo zij besloten heeft tot het oproepen van de militaire krachten der natie, waardoor van zelf reeds alle levende krachten des volks in beweging gebragt worden, dan geschiedde het juist omdat zij besloten had aan dat verlangen voldoening te verschaffen, en dewijl zij gevoelde, dat dit doel te beter bereikt zou worden, wanneer zij in het blijkbare en werkdadige patriotismus der natie eenen steun zocht.

»De regering geeft, zooverre ons bekend is, de hoop niet op, dat de Staten, met welke zij te doen heeft, dezen haren vasten wil inzien en op de stemming van ons volk behoorlijk acht geven zullen, — dat bij gevolg de oproeping van de gezamenlijke Pruissische strijdkrachten strekken zal, om ons, langs den weg van bespoedigde onderhandelingen en van regeling bij tractaat, de vereischte waarborgen te doen verkrijgen voor de aan Pruissen in Duitschland toekomende magt en bevoegdheid. Pruissen is wel is waar bereid om zich des noods met kracht van wapenen van die waarborgen te verzekeren; maar voorzeker zou toch een ieder het met de regering als een heilrijker gevolg van de mobilisatie des legers beschouwen, indien dezelve ten spoedigste en met zekerheid konden verkregen worden, zonder dat de ramp van eenen broederoorlog aan Duitschlond berokkend wierd. Daarop kan overigens de natie staat maken, dat de gebragte offers niet vruchteloos zullen zijn; de prijs daarvoor moet eene spoedige, afdoende en eervolle ontwarring der Duitsche verwikkelingen wezen."

— De Graaf Dönhoff moet uit Berlijn definitieve en wel aannemelijke voorstellen aangebragt hebben, zoodat men zich hier met het behoud van den vrede vleit. Ook moeten de openingen van Oostenrijk alhier op eene wijze ontvangen zijn, die van regtvaardigheid en gematigheid getuigt. Zelfs was gisteren alhier het gerucht verspreid, dat van den Pruissischen Gezant te Weenen, Graaf v. Bernstorff, de tijding ontvangen was, dat hij op het punt stond van eene allezins bevredigende vereffening der aangelegenheden in geschil te bereiken, en dat men het alleen omtrent zeer ondergeschikte vragen nog niet geheel eens was.

De genoemde *Deutsche Reform* zegt nog omtrent de vorderingen van Pruissen, dat Pruissen het zwaard niet weder uit de hand zal leggen, dan wanneer het stellige waarborgen verkregen heeft, voor zoodanige organisatie van het ruimere bondgenootschap, dat het aanzien van Pruissen daarin volledig verzekerd en tevens het regt der vrije vereeniging in de ruimste mate voorbehouden zij. Wanneer dit door het mobiel maken des legers spoedig en met zekerheid verkregen wordt, dan kan het heilzame gevolg der gebragte offers niet ontkend worden, want dan wordt zoowel het Pruissische eergevoel als de algemeene Duitsche behoefte bevredigd. Wanneer Pruissen in het ruimere Duitsche bondgenootschap volkomen gelijke regten met Oostenrijk erlangt, wanneer voorts aan de vorming en ontwikkeling van een naauwer verbond op vrijere grondslagen geen willekeurige belemmeringen in den weg worden gelegd, dan geschiedt daardoor wat het onmiddellijk belang van Pruissen vereischt, en tevens wat aan de hoogere behoeften der toekomstige ontwikkeling van Duitschland beantwoordt. Het is allereerst tot bereiking van dit doel, dat het Pruissische volk te wapen gesneld is; en wanneer het daartoe kon geraken, dan zou dit voorzeker een niet gering te achten resultaat der bevolen krachtsinspanning wezen. Alleen wanneer het blijkt dat de onderhandelingen, in weerwil van den nadruk dien een gewapend volk daaraan moet bijzetten, niet tot eene eervolle uitkomst leiden, dan zal het tijd zijn, dat dit volk op eene andere wijze doe gelden wat de eer gebiedt.

HESSEN.

KASSEL, 12 November.

De Pruissen wel verre van deze stad te ontruimen en aan de bondstroepen over te geven, hebben nieuwe versterkingen doen binnenrukken. Het Pruissische hoofdkwartier is thans bij Friedewald, tusschen die plaats en Hersfeld, welke laatste bezet was gebleven, zoodat niet alleen de weg naar Thuringen, maar ook die naar Kassel volkomen gedekt was. De bondstroepen schenen nog niet verder dan tot Hunfeld te zijn voortgerukt. Intusschen zijn den 13den nieuwe Beijersche troepen uit Hanau naar Fulda gemarcheerd. Uit Bamberg wordt van den 11den dezer berigt, dat de gezamenlijke aldaar en in den omtrek liggende Oostenrijksche troepen bevel hadden ontvangen om met den meesten spoed westwaarts naar de Hessische grenzen op te rukken, en dat ten deele reeds aan dit bevel voldaan was. Berigten uit München van den 10den dezer bevestigen, dat van wege het ministerie van oorlog bevelen zijn afgezonden om het geheele Beijersche leger mobiel te maken, en alle verlofgangers op te roepen.

OOSTENRIJK.

WEENEN, 11 November.

Eergisteren nam de Keizer in gezelschap der Aartshertogen Karel Lodewijk en Sigmund en onderscheidene Generaals, de twee uit Italië aangekomen bataillons in oogenschouw, die daarna zonder nader oponthoud naar het station van de Noordbaan oprukten, om naar het noorden vervoerd te worden.

— De Veldmaarschalk Radetzky wordt met 50,000 man te Praag verwacht. Aan deze zijde der grenzen heeft men groote aankoopen van slagtvee gedaan.

FRANKFORT.

12 November.

De Vorst Gortschakoff is heden middag ten 2 ure door den Keizerlijk-Oostenrijkschen Praesidialen Gezant, Graaf von Thun-Hohenstein in een plegtig gehoor ontvangen, en heeft aan Z. Exc. de geloofsbrieven overhandigd, welke hem in de hoedanigheid van buitengewoon Gezant en Gevolmagtigd Minister van Z. M. den Keizer van Rusland bij het Duitsche bondgenootschap accrediteren.

TURKYE.

CONSTANTINOPEL, 2 November.

Omtrent het in de lucht springen van een linieschip in de haven van Constantinopel, verneemt men het volgende: Het schip had twee kruidkamers, in de eerste waren 40,000 ℔ buskruid geborgen, in de andere 8000 ℔. Het kruid in de laatste kamer is ontvlamd. Men berigt, dat de Sultan het schip wilde bezoeken en twee uren later zich aan boord zou hebben bevonden. Deze omstandigheid geeft hier aanleiding tot het vermoeden, dat er een aanslag tegen hem was gesmeed.

— Volgens een telegraphisch berigt van daar, heeft in Aleppo een opstand tegen de Christenen plaats gehad, waarbij een groot aantal van deze vermoord en in de wijk der Franken schromelijke verwoestingen aangerigt zijn; terwijl de Turksche troepen werkelooze aanschouwers van die gruwelen gebleven zijn.

KERKNIEUWS.

ALKMAAR, 14 November. Uit het vroeger bekend gemaakte twaalftal van Pred., is heden het volgende zes- en drietal gemaakt, alph. gesteld:

DD. Boonacker, te Enkhuizen; Linse, te Steenderen; Oort, te Broek in Waterland; Sluiter, te Zaltk; Cats Wor, te Enkhuizen (bij overstemming tegen Berlage, te Muiderberg), en Wunder, te Purmerende.

Drietal: Oort, Sluiter en Wunder.

CORRESPONDANCE.

La personne qui dans une annonce de notre numéro du 11 Novembre, demanda des lettres sous l'initiale **W**, est priée de venir en chercher une au Bureau de ce Journal.

ADVERTENTIEN.

Door Gods goedheid beviel heden morgen allervoorspoedigst van eene DOCHTER, A. C. Baronesse COLLOT D'ESCURY, hartelijk geliefde Echtgenoote van

LEYDEN, 16 November 1850. CHR. KRABBE.

Heden is na een smartelijk lijden, echter zacht en kalm, overleden Mejufvrouw MARIA PUYMAN, in den ouderdom van ruim 64 jaren.

A. HASEBROEK.
JAC. HAZENBERG.

LEYDEN, 12 November 1850. *Exec. Test.*

Heden overleed onze oudste Zoon HENDRIK JOHANNES MARINUS.

J. B. DE MOEN.

LEYDEN, 16 November 1850. E. DE MOEN, VISSER.

De Ondergeteekende bedankt bij deze allen die hem, bij de bevalling zijner Echtgenoote, op de eene of andere wijze, hunne belangstelling betoond hebben.

LEYDEN, 16 Nov. 1850. F. C. J. VAN GOENS.

De Curator in het Faillissement van D. ROBBERS, *Mattenverwerker en Kamerbehanger te Leyden*, maakt bekend, dat het door den Gefailleerde aangeboden Accoord door de Arrond.-Regtbank is **Gehomologeerd.**

De Curator J. G. KIST.

De Lessen in het **INDUSTRIE-COLLEGIE** zullen geopend worden op Dingsdag den 19den dezer, des avonds ten *zeven* ure.

LEYDEN, 15 November 1850. A. H. VAN DER BOON MESCH.

HEEREN- EN DAMES GOM-ÉLASTIQUE OVERSCHOENEN,

naar Hollandsche en Saksische Modellen, alsmede WATERDIGTE LAARZEN, voor Heeren en Dames, alles net en sterk bewerkt en voor *Civile Prijzen*, verkrijgbaar bij C. J. JANSEN, Mr. *Schoen- en Laarzenmaker*, in het Noordeinde; daar ook de Gom-Élastique Overschoenen door hem zelven vervaardigd zijn, kunnen deze bij slijting even als andere Laarzen en Schoenen door hem worden gerepareerd.

VERKOOP BIJ GEREGTELIJKE UITWINNING VAN ONROEREND GOED.

Ten verzoeke van:

ZIJNE EXCELLENTIE DEN HEER MINISTER VAN FINANTIEN, ten deze domicilie kiezende ten Kantore van JACOBUS HAZENBERG, *Procureur bij de Arrondissements-Regtbank te Leyden*, wonende te *Leyden*, op de Hoogewoerd, Wijk III. No. 455, — en als zoodanig door den Heer Requirant gesteld, om den Verkoop bij Geregtelijke Uitwinning van het na te melden Onroerend Goed, in zijnen naam in de teregtzitting te doen vervolgen.

En ten laste van:

WILLEM MESMAN, *Veenman*, wonende in het Rietveld onder *Hazerswoude*, in No. 100.

Zal er worden overgegaan tot den Verkoop bij Geregtelijke Uitwinning, aan den meestbiedende of hoogstinmijnende, van:

Een perceel WEI- of HOOILAND, groot 1 bunder, 25 roeden, 87 ellen, gelegen in den Rietveldschen polder, onder de Gemeente van *Hazerswoude*, belend nu of weleer, ten Oosten de Erven ANDREAS SPRUYT, ten Westen KLEYNENBERG, ten Zuiden de Rietveldsche Vaart, en ten Noorden de Erven KRAAN, Kadastraal bekend onder Sectie C. No. 361 Weiland, groot 1 bunder, 23 roeden, 70 ellen, en No. 362 Watering, groot 1 roede, 87 ellen.

De Toewijzing van het gemelde Perceel zal plaats hebben op *Dingsdag den* 17den *December* 1850, des voormiddags ten *elf* ure, ter teregtzitting der Arrondissements-Regtbank voornoemd.

JAC. HAZENBERG, *Procureur.*

HANDBOEK VOOR DE VRIENDEN DER ZENDELINGSZAAK,

ten gebruike bij het houden en bijwonen der maandelijksche Bedestonden, voor de uitbreiding des Christendoms; naar het Hoogduitsch bewerkt, door

A. RUTGERS VAN DER LOEFF,

Theol. Dr. en Predikant, te Leyden,

Voor bovenstaand Werk heeft de Boekhandelaar C. C. VAN DER HOEK te *Leyden*, dezer dagen een uitvoerig *Bestellings-berigt* in de voornaamste Boekwinkels in Nederland verkrijgbaar gesteld, ten einde de daarbij belanghebbenden, eenigermate over den inhoud zouden kunnen oordeelen. Hetzelve zal door hem worden uitgegeven in één Deel van 30 à 40 vel en *slechts* tegen **Tien** Cents per vel berekend, *voor diegenen welke hetzelve vóór den* 15den *December* bij den Uitgever of zijne Correspondenten besteld zullen hebben. De belangrijkheid van het onderwerp en de betrekkelijk geringe prijs doen den Uitgever op eene *ruime* bestelling hopen.

Men is van meening in de maand December aanstaande, Publiek te doen Veilen en Verkoopen: Een HUIS EN ERF, staande en gelegen aan den Nieuwen Rhijn, tusschen de Hartensteeg en de Hooigracht, Wijk VII. No. 61, hetwelk zeer geschikt is tot de uitoefening van diverse Winkel-Affaires; zijnde hetzelve inmiddels ***Uit de Hand te Koop***, en Informatiën te bekomen ten Kantore van den Notaris A. WYNSTROOM.

Het is eene daadzaak dat de Pillen van Holloway een zeker geneesmiddel zijn voor de waterzucht.

Mejufvrouw JOHANNA THOMAS, Huishoudster bij eenen Edelman aan het Westeinde woonachtig, leed reeds sedert eenige jaren aan deze gevaarlijke ziekte, en ofschoon zij onder behandeling was geweest van de meest vermaarde geneeskundigen, waren alle pogingen van dezelven om de kwaal te stuiten, vruchteloos, en deze nam telkens meer toe. In dezen hopeloozen toestand begon zij de *Pillen* van HOLLOWAY te nemen, en tot hare verbazing en die van hare geheele familie, is zij thans volkomen hersteld. Vrouwen in een zekeren gevorderden leeftijd, en aankomende meisjes, behoorden altijd deze onwaardeerbare *Pillen* te nemen.

Door het vermeerderd debiet zijn de prijzen als volgt:

Doosjes Pillen à *f* 0.90, *f* 2.10, *f* 3.30, *f* 7.75, *f* 15.50, *f* 23,50.
Potjes Zalf à *f* 0.90, *f* 2.10, *f* 3.30, *f* 8.15, *f* 15.90, *f* 23.90.

Te bekomen te *'s Hertogenbosch* bij J. STRAATMAN, te *'s Hage* bij W. C. VAN DORT en te *Gouda* bij J. A. P. P. VAN DER HEYDEN, alsmede te *Londen*, Strand 244, *Holloway's Etablissement.*

PRIJS VAN DE BOTER AAN DE WAAG TE LEYDEN.
Zaturdag 14 *November.* Van *f* 33 tot *f* 36.

GRAANPRIJZEN AAN DE BEURS TE LEYDEN.
Zaturdag 16 *November.*

Oude Tarwe *f* 7.60 tot *f* 8.10. Nieuwe Tarwe *f* 7.30 tot *f* 7.90. Oude Rogge *f* 5.80 tot *f* 6.00. Nieuwe Rogge *f* 5.80 tot *f* 6.10. Gerst *f* 4.40 tot *f* 4.60. Haver *f* 2.80 tot *f* 3.50. Paardeboonen *f* 4.60 tot *f* 4.80. Duiveboonen *f* 5.30 tot 5.50.

BEURSPRIJS VAN SCHULDBRIEVEN.

VRIJDAG, 15 November.

	Laagst. koers.	Hoogst. koers.	Gebleven.
NEDERLAND, Werkelijke Schuld à $2\frac{1}{2}$ pCt.	$54\frac{5}{8}$	$54\frac{7}{8}$	$54\frac{13}{16}$
Dito Certificaten ... " 3 "	$64\frac{9}{16}$	$64\frac{3}{4}$	$64\frac{9}{16}$
Dito dito ... " 4 "	$84\frac{5}{8}$	85	$84\frac{7}{8}$
Amortisatie Syndicaat ... " $3\frac{1}{2}$ "	—	—	—
Handelmaatschappij ... " $4\frac{1}{2}$ "	—	—	—
O. I. Leening ... " 4 "	—	—	—
Dito Holl. Spoorweg ... "	—	—	—
Aandeelen Rijn-Spoorweg .. " $4\frac{1}{2}$ "	—	—	—
Haarlemmermeer ... " 5 "	—	—	—
RUSLAND, Obl. HOPE 1798 en 1816 " 5 "	$103\frac{1}{4}$	$103\frac{3}{8}$	$103\frac{3}{8}$
Dito dito 1828 en 1829 .. " 5 "	$102\frac{1}{2}$	103	103
Cert. bij dito 1831 en 1833 " 5 "	$93\frac{1}{2}$	—	—
Dito 1840 ... " 4 "	85	$85\frac{1}{4}$	$85\frac{1}{4}$
Dito bij STIEGLITZ & Co. .. " 4 "	$84\frac{3}{4}$	—	—
Dito dito Nieuwe ... " 4 "	—	—	—
Inschrijving in Assign. ... " 6 "	$62\frac{1}{2}$	—	—
Certificaten van dito ... " 6 "	63	—	—
POLEN, Obligatiën ... " 4 "	—	—	—
Dito Aandeelen met Loten, fl. 250 *f*	—	—	—
Dito dito 1835 ... " 500 "	—	—	—
SPANJE, Leen. bij ARDOIN v. 85 £ à 5 pCt.	$12\frac{5}{16}$	$12\frac{7}{16}$	$12\frac{7}{16}$
Dito dito Onbep. Stukken . " 5 "	12	—	—
Dito Obligatiën ... " 3 "	38	—	—
Dito Binnenl. à 6 m. ... " 3 "	$32\frac{7}{8}$	$33\frac{1}{8}$	$32\frac{7}{8}$
Coupons Ardoins ...	$8\frac{5}{16}$	$8\frac{3}{8}$	$8\frac{5}{16}$
OOSTENRIJK, W. B. bij Goll. . " 5 "	—	—	—
Dito ... " 4 "	—	—	—
Dito Metall. ... " 5 "	$69\frac{3}{4}$	$70\frac{1}{2}$	—
Dito Nieuwe ... " 5 "	$74\frac{1}{2}$	75	$74\frac{7}{8}$
Dito 1847 ... " $2\frac{1}{2}$ "	$36\frac{7}{8}$	$37\frac{1}{4}$	$37\frac{3}{16}$
BELGIË, Banc. ... " $2\frac{1}{2}$ "	—	—	—
Dito bij ROTHSCHILD ... " $2\frac{1}{2}$ "	46	$46\frac{1}{4}$	$46\frac{1}{16}$
BRAZILIË, 1824 100 £ ... 5 "	—	—	—
PORTUGAL, te Londen ... " 5 "	$33\frac{13}{16}$	$33\frac{15}{16}$	$33\frac{15}{16}$
Dito dito ... " 4 "	$33\frac{3}{8}$	$33\frac{1}{2}$	$33\frac{3}{8}$
VENEZUELA, ... " 3 "	—	—	—
MEXICO, ... " 5 "	$28\frac{7}{8}$	$28\frac{15}{16}$	$28\frac{15}{16}$
AMERIKA, Bankactiën ...	—	—	—

Braz. 1843 £ 100, 5 pCt. $87\frac{1}{4}$.

Koers van het Geld: Beleening 3 pCt. Prolongatie 4 pCt. Wissel-Disconto 2.

Te Leyden ter Boekdrukkerij van J. G. LA LAU.